

CRNA GORA
Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Broj: 01-128/22-514/3

Podgorica, 14.12.2022. godine

SEKTORSKA ANALIZA za utvrđivanje predloga prioriteta od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2023. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriteta od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstva nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioriteta za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioriteta.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volontiranja	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i varinstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☒ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2023. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

- 2.1. Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Prioritetni problem je unapređenje socijalnih službi i razvoj novih usluga za podršku djeci i njihovim porodicama, kako bi se spriječili svi oblici nasilja nad djecom.

Crna Gora je za svoje prioritete ciljeve postavila stvaranje uslova koji su prihvatljiviji za optimalan rast i razvoj djece, uključujući i ulaganje u roditeljske kompetencije, korišćenje praksi zasnovanih na čvrstim pokazateljima i intervencije čiji je cilj zaštita svakog djeteta i unapređenjem uslova za realizaciju prava djeteta u svim oblastima. U tom smislu sprečavanje nasilja nad djecom i njihova zaštita od nasilja predstavlja najvažniji cilj u planiranju aktivnosti u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Prioritetni ciljevi pretočeni su u Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine.

Specifični strateški cilj 2 podrazumijeva:

- **Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz nekoliko operativnih ciljeva:
 - Obezbjedenje efektivnog sistema alternativne brige za djecu bez roditeljskog staranja;
 - Unaprijeđena podrška djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i adekvatne socijalne zaštite;
 - Unaprijeđena podrška ranom razvoju djeteta.

Specifični strateški cilj 3 podrazumijeva:

- **Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz sljedeći operativni cilj:
 - Poboljšana prevencija svih vrsta nasilja nad djecom i podrška djeci žrtvama.

Realizacija strateških i operativnih ciljeva podrazumijeva unapređenje socijalnih službi i razvoj novih, nedostajućih usluga i usluga za podršku djeci, mladima i porodic. Naime, u Crnoj Gori nedostaju ili su u fazi razvoja i implementiranja u sistem socijalne zaštite usluge namijenjene prevenciji nasilja i zanemarivanja djece kroz podršku porodic i kroz jačanje kapaciteta porodice da brine o djeci. U situacijama kada postoji rizik od zanemarivanja ili zlostavljanja i nasilja nad djecom ili u slučajevima kada porodica usled niskih roditeljskih kapaciteta ne može da na adekvatan način da odgovori na potrebe djece i pruži im optimalnu brigu, najčešći odgovor sistema socijalne zaštite je bio izmještanje djece iz bioloških porodica. Kako je posljednjih godina učinjen napredak na planu deinstitutionalizacije potrebno je nastaviti sa razvojem usluga u socijalnoj zaštiti koje će biti usmjerene na prevenciju izmještanja djece iz svojih bioloških porodica upravo kroz podršku porodicama i ulaganjima u jačanje roditeljskih kompetencija.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
Ranija istraživanja koja su relevantna (čija statistika je sadržana u strategijama koje su navedene u izvorima podataka) a koja su bitna jer govore o trendu koji obuhvata više godina kada je u pitanju nasilje nad djecom i fizička agresija u porodici su: - Istraživačka organizacija Ipsos 2013. godine realizovala je istraživanje o nasilju nad djecom u Crnoj Gori; - MONSTAT i UNICEF sproveli su istraživanje 2013. godine o izloženosti fizičkoj agresiji u porodici; - NVO SOS Nikšić, NVO Centar za ženska prava i UNICEF su 2016. godine sproveli istraživanje o znanju, stavovima i ponašanju javnosti u Crnoj Gori o nasilju nad djecom; - Statistički podaci centara za socijalni rad po godinama. Sva navedena istraživanja i podaci centara za socijalni rad od 2013. godine iz godine u godinu ukazuju na prisutnost, čak i tendenciju rasta nasilja u porodici i broj djece žrtava nasilja, visokoj toleranciji porodica kada je u pitanju fizičko kažnjavanje kao vaspitna metoda što upućuje na potrebu razvoja servisa namijenjenih porodicama u cilju prevencije nasilja i stvaranja optimalnih uslova za rasti i razvoj djece. Podaci sa kojima raspolazemo za posljednje tri godine: Broj prijava porodičnog nasilja centrima za socijalni rad: U 2022. godini, zaključno sa 30.11.2022. bilo je ukupno 114 prijava nasilja u porodici centrima za socijalni rad (uključujući i CSR po službenoj dužnosti). Od 114 prijava, 98 se odnosi na porodice sa djecom. U 2021. godini je bilo ukupno 218 prijava, a u 2020. godini 118. Broj djece i mladih žrtava porodičnog nasilja - procesuirani slučajevi U 2020. godini je bilo ukupno 219 djece direktnih žrtava porodičnog nasilja kod procesuiranih predmeta. U 2021. godini 196 - oro djece, a u 2022. godini, zaključno sa 31.08.2022. godine, ukupno 102 djece direktnih žrtava. U 2020. godini broj mladih direktnih žrtava porodičnog nasilja, uzrasta od 18 do 26 godina je bio ukupno 199, u 2021. godini 181, a u 2022. godini 116 (zaključno sa 31.08.2022. godine). Broj događaja porodičnog nasilja gdje ima djece i mladih u porodici - procesuirani slučajevi U 2020. godini su evidentirana 373 događaja porodičnog nasilja u kojima su djeca dio porodice, u 2021. godini 292, a u 2022. godini (zaključno sa 31.08.2022. godine) 168 događaja.	1. Strategija za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom za period 2017-2021. godine. 2. Strategija zaštite od nasilja u porodici 2016-2020. godine. 3. UNICEF – istraživanje o nasilju nad djecom. 4. SWIS sistem (socijalni karton) Ministarstva rada i socijalnog staranja koji generiše podatke centara za socijalni rad o broju djece i mladih žrtava porodičnog nasilja po raznim osnovama, kao i podaci dobijeni od MUP.

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti
"Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine"	- Specifični strateški cilj 2: "Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu" - Specifični strateški cilj 3: "Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece"

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
Nevladine organizacije putem projekata mogu doprinijeti prevenciji izmještanja djece iz bioloških porodica kao i doprinijeti boljem funkcionisanju porodica i nat način prevenirati izmještanje djece iz bioloških porodica, kao i pružiti doprinos prevenciji nasilja i zanemarivanja djece. <u>Ove usluge mogu obavljati nevladine organizacije isključivo u saradnji sa centrima za socijalni rad.</u>	Doprinos nevladinih organizacija će se mjeriti definisanim indikatorima i ostvarenim rezultatima koji su planirani projektom. Mjerljivi indikatori verifikacije su: 1. Aktivnosti pružanja usluga - broj porodica kojima se pruža usluga (80 porodica) - broj djece koja su obuhvaćena uslugom (120 djece)	Izvještaji o aktivnostima i realizaciji projekata sačinjeni od strane nevladinih organizacija i Ministarstva rada i socijalnog staranja.

određenih usluga, kroz akreditovanje programa usluga i realizaciju tih programa, kao i ostvarivati kontinuiranu saradnju sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja i centrima za socijalni rad.	2. Edukativne aktivnosti - broj osoba koje su obuhvaćene edukacijom za pružanje usluga (40 osoba) 3. Promotivne aktivnosti - broj promotivnih aktivnosti (10 aktivnosti)	

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2023. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2023. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
Specifični strateški cilj 2: "Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu". Specifični strateški cilj 3: "Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece"	Projekti putem javnih konkursa doprinose poboljšanju dostupnosti i kvaliteta socijalne zaštite za djecu i mlade, kroz: 1) razvoj usluga socijalne zaštite namijenjenih djeci i mladima u kriznim situacijama, 2) podršku za život u zajednici (dnevni boravak), 3) savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne (savjetovanje, terapija i SOS telefon) oblike zaštite, 4) razvoj kapaciteta samih pružalaca usluga čime se ukupno doprinosi prevenciji institucionalizacije, poboljšanju kvaliteta pružanja usluga socijalne zaštite na nivou zajednice i promociji partnerstva unutar zajednica, a što je moguće finansiranjem projekata putem konkursa i nastavkom započelih aktivnosti na tom planu. Kroz konkurse se može doprinijeti razvoju ovih usluga kao efikasnog vida podrške porodicama, djeci i mladima u rizici, a u <u>cilju prevencije, zanimarivanja i nasilja nad djecom.</u>

Razvojem usluga namijenjenih porodicama jačaju se roditeljski kapaciteti i kompetencije te se time efikasno prevencira nasilje i zanemarivanje djece i utiče na stvaranje uslova za optimalan rast i razvoj djece.

Putem projekata se unapređuje socijalna odgovornost i integrativni pristup koji omogućav podsticanje socijalne inkluzije kroz pružanje usluga socijalne zaštite i u širem smislu, utiče na povećanje kvaliteta života, razvoj usluga za podršku djeci, mladima i porodic i unapređuje ukupan sistema kvaliteta usluga za djecu i mlade u skladu sa njihovim potrebama.

Putem projekta u određenoj mjeri se ispunjavaju operativni ciljevi Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine i to:

- Cilj 3 "Obezbjedenje efektivnog sistema alternativne brige za djecu bez roditeljskog staranja"

- Cilj 4: "Unapređenje podrške djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i adekvatne socijalne zaštite".

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2023. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Podrška djeci i mladima u kriznim situacijama"	200.000,00€	Nadležnost Ministarstva rada i socijalnog staranja

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se financirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2023. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe

Cilj projekta Podrška djeci i mladima u kriznim situacijama je razvoj usluga koji je namijenjen porodicama, djeci i mladima u riziku, odnosno da se izgrade resursi koji će omogućiti biološkim porodicama da razviju svoje snage kako bi djeca, posebno ona mlađa od 3 godine, odrasla u prirodnoj sredini, u svojoj porodici.

Specifični ciljevi projekta su da se:

- unaprijeđenje funkcionisanja biološke porodice, kako bi se preveniralo izmještanje djeteta iz prirodne porodice;
- pomogne u procesu re-integracije djeteta u svoju porodicu, djeteta koje je bilo privremeno smješteno u instituciju, hraniteljstvo ili kod srodnika;
- pravovremeno reaguje na rizične situacije u porodici u smislu prevencije nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja;
- pomogne sistemu da pruži adekvatnu zaštitu i podršku djetetu i porodici, koja će biti u najboljem interesu djeteta;
- pomogne porodicama u kojima djeca i mladi pokazuju znake rizičnog ponašanja usled konzumacije psihoaktivnih supstanci;
- pomogne porodicama u kojima su djeca i mladi koji su u riziku od konzumacije psihoaktivnih supstanci.

Direktna grupa korisnika su:

- Porodice djece od 0 do 6 godine prioritarno i djece preko 6 godine kod kojih postoji rizik od odvajanja djece iz porodice (oko 50 porodica);
- Porodice djece koje ispoljavaju probleme u ponašanju, kao i porodice u kojima je bilo prisutno nasilje ili zanemarivanje djece, porodice u kojima su roditelji uživaoci PAS, hronično oboljeli, te stoga nefunkcionalni u roditeljskoj ulozi i slično (oko 50 porodica);
- Porodice djece koja su smještena u instituciju, hraniteljsku porodicu, koje pokazuju minimum kapaciteta za stvaranje uslova za povratak djeteta (oko 50 porodica).

Porodicama sa ovim tipom problema u funkcionisanju, potrebna je intenzivna stručna pomoć i podrška - savjetodavni rad na jačanju roditeljskih kompetencija, zastupanje, učenje životnih vještina potrebnih za adekvatnu brigu o djeci, stvaranje mreže podrške za porodicu na lokalnom nivou ostvarivanjem kontakata i saradnje sa zdravstvenim, obrazovnim, sportskim organizacijama, NVO sektorom i slično.

Indirektna grupa korisnika su:

Indirektna ciljna grupa su centri za socijalni rad, odnosno usluga je koncipirana kao podrška sistemu socijalne i dječje zaštite u pružanju podrške porodicama u krizi.

Indirektna benefite od projekta imaju šire porodice korisnika usluga, odnosno i lokalne zajednice u kojima porodice žive. Naime, osnaživanje porodica i smanjenjem rizika za izmještanje djece, odnosno rizika od zanemarivanja i zlostavljanja prevenirana se socijalna patologija i čuvaju resursi zajednice.

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati/broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Podrška djeci i mladima u kriznim situacijama	8

4.4. Navesti najviši i najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: Podrška djeci i mladima u kriznim situacijama	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000,00 eura	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 30.000,00 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: **"Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa."**

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovale u konsultacijama
Objava procesa konsultovanja NVO je izvršena putem web-a (zvanični sajt MRSS i portal e-uprave).	08. juna do 23. juna 2022. godine	NVO "CAZAS"
Metoda konsultacija sa NVO izvršena je putem e-maila i poštom.		

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spolnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
Podrška djeci i mladima u kriznim situacijama	3	Biljana Vučetić Mersiha Hasanbegović Irma Mušović

Ovjera ministra:

Admir Adrović Ime i prezime	<i>Admir Adrović</i> Potpis